

Vamoksen vuosi 2025

Toim. Leena Mannonen,
Annika Lindeberg

iVAM S!
Diakonissalaitos

Sisällys

Johdanto 3

Vamos-nuortenpalvelu 5

Vamos yksilö- ja ryhmävalmennus 7

Olohuone-toiminta ja nuortentalo Katutaso Jyväskylä 9

Vuoden 2025 nostoja 11

Tulokset ja vaikuttavuus 16

Muutokset nuorten hyvinvoinnissa 20

Yhteiskunnallinen hyöty ja kustannusvaikutukset 21

Yhteenveto ja johtopäätökset 23

Lähteet 25

Johdanto

Nuorten hyvinvointi, mielenterveys, yksinäisyys ja syrjäytyminen ovat olleet yhteiskunnallisen keskustelun ja huolenaiheina jo pitkään. Epävarmat työmarkkinat ja alhainen tulotaso liittyvät yhä useamman nuoren aikuisen arkeen ja vaikuttavat myös laajemmin sosiaaliseen hyvinvointiin.

Diakonissalaitoksen Vamos on valtakunnallinen nuorten palvelukokonaisuus, jonka tavoitteena on tukea 16–29-vuotiaita koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevia nuoria kohti osallisuutta, hyvinvointia sekä opiskelu- tai työpolkuja. Vamos on tutkitusti vaikuttava ratkaisu yhteiskunnan muuttuviin ilmiöihin ja nuorten syrjäytymiseen. Diakonissalaitoksen Vamos on ollut nuorten vaikuttavan valmennuspalvelun toteuttaja, asiantuntija ja kehittäjä jo yli 17 vuoden ajan ja palvelun piirissä on ollut tänä aikana lähes 21 000 omaa polkuaan etsivää nuorta. Joillain nuorista elämää on mutkistanut mielenterveyden pulmat, toisilla opintojen katkeaminen, työttömyys, päihteiden käyttö, asunnottomuus tai lähipiirin haasteet. Toiminta räätälöidään nuoren tarpeesta käsin, ja palvelun pituus määrittyy myös yksilöllisesti. Vamos tukee kokonaisvaltaisesti haavoittuvassa tilanteessa eläviä nuoria yhdellätoista paikkakunnalla Helsingistä Rovaniemelle. Vamoksen yksilö- ja ryhmävalmennuksessa nuori saa tukea arkeen ja tulevaisuuden suunnitteluun ja nuoren kanssa yhdessä etsitään vähitellen polku kouluun tai työelämään. Yksilö- ja ryhmävalmennuksen lisäksi matalan kynnyksen toimintaa on aiemmin ollut myös Jyväskylässä Vamoksen nuortentalo Katutasossa.

Vuonna 2025 Vamos-toiminnassa otettiin askeleita kohti laajempaa ja monipuolisempaa matalan kynnyksen palvelukokonaisuutta, kun maahan muuttaneille nuorille kehitetty Olohuone-toiminta laajeni syksyllä kahdelle Vamos-paikkakunnalle, Tampereelle ja Kuopioon. Uusien paikkakuntien myötä Olohuone- ja Vamos-toiminta tavoittavat laajemmin eritaustaisia vieraskielisiä nuoria tuoden heitä yhteen matalan kynnyksen kohtaamisen ja valmennuksellisen tuen pariin. Jyväskylässä Vamoksen nuorten Katutaso tavoittaa avoimessa toiminnassa laajasti nuoria eri taustoista. Myös vertaistuellista toimintaa oli tarjolla aiempaa useammalla paikkakunnalla. Olohuoneen ja Katutason toiminnassa nuoret voivat asioida anonyymisti.

Vuonna 2025 kohdattiin ennätysmäärä nuoria. Kasvua edelliseen vuoteen oli 13%. Lisäksi Vamoksen ja Olohuoneen henkilöstö on kouluttanut 192 ammattilaista 2025 vuoden aikana.

Vamos-nuortenpalvelu

Vamos vastaa ajankohtaiseen yhteiskunnalliseen tarpeeseen ja toimii tärkeänä turvaverkkona nuorille, jotka hyötyvät yksilöllisestä ja matalan kynnyksen tuesta. Vamoksen toiminta perustuu kiireettömään, luottamukselliseen ja nuoren tarpeista lähtevään kohtaamiseen.

Vamoksen valmennuksellinen palvelukokonaisuus rakentuu kahden päämuodon ympärille: yksilövalmennus ja ryhmämuotoinen valmennus. Toimintaperiaatteeseen kuuluu, että jokainen nuori saa oman valmentajan, joka kulkee rinnalla arjen haasteissa sekä tulevaisuuden suunnittelussa. Palvelu ei ole sidottu tiettyyn palvelupakettiin, vaan työskentely rakentuu nuoren yksilöllisten tavoitteiden ympärille. Yksilöllisen tuen lisäksi nuori voi osallistua ryhmätoimintaan. Toimintamalliin kuuluu myös palveluintegraatio, jolla tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että hyvinvointialueen työntekijä jalkautuu sovittuna aikana Vamoksen toimintayksikköön tai valmentaja lähtee nuoren kanssa sosiaalityöntekijän tai psykiatrin vastaanotolle, jos nuori toivoo tätä. Näin estetään julkisen sektorin hukkakäyntien määrää ja madalletaan nuoren kynnystä käyttää hänelle kuuluvia palveluja.

Vuonna 2015 Suomeen tuli 3024 alaikäistä lasta ja nuorta yksin ilman huoltajaa. Diakonissalaitos reagoi tilanteeseen perustamalla näille lapsille ja nuorille neljä asumisyksikköä ja käynnistämällä Kummiperhetoiminnan. Kummiperhetoiminnassa nuorelle löydetään suomalainen perhe, jonka luona nuori pääsee käy-

mään silloin tällöin ja osallistumaan perhe-elämään. Toiminnassa huomattiin, että kun nuori täyttää 18 vuotta ja muuttaa perheryhmäkodista omaan kotiin, tuen tarve kasvaa eivätkä ilman huoltajaa tulleille nuorille olemassa olevat palvelut ja tuki vastaa heidän tarpeisiinsa riittävällä tavalla. Diakonissalaitoksen Olohuone-toiminta on perustettu Helsingissä vuonna 2021 vastamaan tähän yhteiskunnalliseen tarpeeseen.

Vuonna 2025 Olohuone-toiminta laajeni uusille paikkakunnille ja osaksi Vamos-toimintaa. Olohuone on ennen kaikkea yhteisö, jossa kaikkien ääni pääsee kuuluviin. Toiminnan rakentumista ohjaavat aina alueelliset tarpeet ja erityispiirteet. Olohuoneelle nuoret voivat tulla esimerkiksi tekemään läksyjä, syömään välipalaa ja vaihtamaan kuulumisia. Olohuoneelle voi tulla myös, jos ei halua olla yksin kotona ja kaipaa juttuseuraa. Olohuoneen työntekijöiltä nuori saa apua, ohjausta ja neuvontaa erilaisiin haasteisiin, pääsee puhumaan ja opettelemaan suomen kieltä sekä tutustumaan uusiin ihmisiin.

Jyväskylän Vamoksen yhteydessä toimiva nuortentalo Katutaso tarjoaa avointa ja anonyymiä tilatoimintaa päihteettömässä kaupunkiolohuoneympäristössä. Katutaso tarjoaa osallistavaa kohtamispaikkatoimintaa, kadulle jalkautuvaa toimintaa sekä yksilöllistä tukea erityistä tukea tarvitseville 18–30-vuotiaille nuorille. Katutaso edistää nuorten hyvinvointia vähentämällä yksinäisyyttä, tarjoamalla päihteettömän ajanviettopaikan sekä vahvistamalla arjen taitoja, osallisuutta ja kotoutumista. Katutasolla on monipuoliset tilat, jossa voi kokata, pelata, pitää bän-

ditreenejä tai vain oleskella yhdessä. Kodinomainen tila on nuorten käytettävissä ympäri vuorokauden ja työntekijät ovat paikalla iltaisin, viikonloppuisin, juhlapyhinä ja leireillä. Nuoret ovat itse ideoimassa, toteuttamassa sekä arvioimassa ja kehittämässä toimintaa. Katutaso tavoittaa noin 30 prosenttia syrjäytymisvaarassa olevista jyvaskyläläisistä nuorista.

Nuorten osallisuus toteutuu kaikessa toiminnassa ja nuoria tuetaan toimimaan Katutason yhteisön lisäksi yhteiskunnan aktiivisina jäseninä. Toiminta on painottunut koulutuksen ja työelämän ulkopuolella oleville, haavoittuvassa asemassa oleville nuorille, jotka kärsivät elämää uhkaavasta yksinäisyydestä. Katutason toiminta tavoittaa erityisesti maahan muuttaneita nuoria, jotka saavat toiminnassa vertaistukea sekä valmennuksellista tukea integroituaan yhteiskuntaan.

Helsingin Olohuone kokosi kesällä 2025 nuoria yhteiseen piknikiin – yhteisöllisyyttä, kohtaamista ja iloa keskellä kaupunkia.

Nuorten taustat

Vamos on tuottanut asiakastietoa vuodesta 2015 alkaen. Tieto muodostuu intensiivisessä yksilö- tai ryhmävalmennuksessa olevien nuorten taustatiedoissa ja elinoloissa tapahtuvista muutoksista sekä muutoksesta nuoren hyvinvoinnissa. Nuorten hyvinvointia arvioidaan Tulostähti-arviointityökalulla, johon vastaavat valmentaja ja nuori yhdessä palvelun alkaessa ja päättyessä. Tulostähtiaineisto kuvaa nuoren elämässä valmennuksen aikana tapahtuvia hyvinvointimuutoksia. Vuonna 2025 osassa Vamos-toimintoja on käytetty lisäksi osallisuuden kokemusta mittaavaa THL:n kehittämää osallisuusindikaattoria. Osallisuusindikaattori muodostuu kymmenestä väittämästä, jotka kartoittavat vastaajan kuuluvuuden tunnetta, tekemisen merkityksellisyyttä sekä toimintamahdollisuuksia ja hallittavuutta. (THL, 2025.)

Muutokset Vamoksen toiminnan luonteessa laajemmin kohotti yhteisöllistä, matalan kynnyksen toimintaa, heijastuvat osallistujanuorten profiiliin ja vaikuttavat tiedon keruun ja tilastoinnin tapoihin. Nuoren on mahdollista osallistua Olohuone-toimintaan ja Jyväskylän nuorten Katutason toimintaan anonyymina. Tiedot näihin osallistuvien nuorten taustatiedoista on työntekijöiden havaintoihin perustuvia tai nuorten itsensä sanoittamia.

Vuonna 2025 Vamoksen toimintaan osallistui yhteensä 3791 nuorta. Heistä 2390 oli intensiivisessä yksilö- tai ryhmävalmennuksessa ja 1371 nuorta oli mukana Olohuoneen toiminnassa Helsingissä, Tampereella tai Kuopiossa, tai matalan kynnyksen nuorten Katutason anonyymissä toiminnassa Jyväskylässä.

Vamos yksilö- ja ryhmävalmennus

Seuraavissa kappaleissa on tarkasteltu vuoden 2025 aikana yksilö- ja ryhmävalmennukseen osallistuneiden 2390 nuoren tietoja.

Vamos tavoittaa hyvin nuoria, joiden koulutuspolku ei etene peruskoulussa ja sen jälkeen. Nuorten koulutustason tarkastelu osoittaa, että ilman peruskoulun päättötodistusta tai pelkän peruskoulun varassa olevien nuorten määrä on pysynyt edellisvuoden tapaan korkealla tasolla, ollen 62 prosenttia vuonna 2025. Luvussa on myös niiden maahan tulleiden nuorten osuus, jotka ovat opiskelleet ennen Suomeen tuloa, mutta opinnot eivät ole rinnastettavissa suomalaisiin koulutustasoihin. Aloitushetkellä osallistujanuorista vain noin 30 prosentilla oli toisen asteen tutkinto ja alle 5 prosentilla korkeakoulututkinto. Kaikista osallistujanuorista koulutustasotietoa ei ole saatavilla.

Palvelussa olevista nuorista naisia oli noin 47 prosenttia ja miehiä noin 41 prosenttia, ja noin 6 prosenttia oli muunsukupuolisia. Naisten ja miesten suhteellinen osuus osallistujista on hieman tasaantunut edellisvuoteen verrattuna naisten osuuden pienenyttyessä kuudella prosentilla. Kaikista osallistujanuorista tietoa ei ole saatavilla.

Suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvia oli 64 prosenttia nuorista, vieraskielisten osuus oli viidennes nuorista. Valmennuksellisessa työssä tavoitettujen vieraskielisten osuus on pysynyt edellisvuoden tasolla.

Tyypillisesti nuoret olivat Vamokseen tullessaan työttöminä (33 prosenttia), opiskelijoina (28 prosenttia) tai työvoiman ulkopuolella (21 prosenttia). Myös nämä luvut ovat edellisvuoden kanssa samansuuntaisia, eikä merkittäviä muutoksia ole. Työttöminä työnhakijoina valmennuksessa aloittaneista 52 prosentilla ensisijainen toimeentulo oli työttömyysetuus ja 29 prosentilla toimeentulotuki. Muita ensisijaisia toimeentulomuotoja oli muun muassa sairauspäiväraha tai muu KELA-etuus.

Opiskelijastatuksella valmennuksen aloittaneista 22 prosenttia oli alle 18-vuotiaita ja 43 prosenttia 18–21-vuotiaita. Opiskelijastatuksella valmennuksessa aloittaneiden, 18 vuotta täyttäneiden ensisijaisena toimeentulona 37,5 prosentilla oli opintotuki ja 26 prosentilla työttömyysetuus tai kuntoutusetuus. Muita ensisijaisia toimeentulomuotoja oli muun muassa sairauspäiväraha, toimeentulotuki tai muu KELA-etuus. Alle 18 -vuotiaiden joukossa oli myös tulottomuutta, mikä selittyy vanhempien elatusvelvollisuudella.

Vamos Turku tarjosi maksutonta keskusteluapua Pop up toimintana kesällä 2025.

Hallituksen leikkaukset sekä hyvinvointialueiden kiristynvä taloustilanne ovat vaikuttaneet nuoriin. Heikko työllisyystilanne vaikuttaa erityisesti nuoriin ja maahanmuuttajiin, kun kilpailu työmarkkinoilla on kiristynyt. Kaikista Vamos-valmennuksessa olleista nuorista viidesosalla pääasiallinen toimeentulo oli työmarkkinatuki, opintotuella oli kymmenen prosenttia nuorista.

33 prosenttia sai aloitushetken ensisijaisen toimeentulonsa toimeentulotuesta, kuntoutustuesta tai -rahasta tai sairauspäivärahasta tullessaan valmennukseen; edelleen moni Vamoksen nuori eli viimesijaisen sosiaaliturvan varassa. Nuorista 13 prosenttia tuli palveluun tulottomana ilman viimesijaista etuutta. Tämä luku on pysynyt useita vuosia samalla tasolla.

Vuonna 2025 Vamoksen valmennuksessa olleista nuorista noin viidennes oli ohjautunut toimintaan oman tai läheisen yhteydenoton perusteella. Luku on pysynyt lähes samana edellisvuoteen verrattuna. Julkiset palvelujärjestelmät ovat eri Vamos-paikkakunnilla aktiivisia ohjaavia tahoja ja noin puolet osallistujanuorista on tullut jonkin julkisen tahon ohjaamana Vamoksen toimintaan. Eniten ohjauksia julkisen palvelujärjestelmän taholta tuli oppilaitoksista (18 %), sosiaalipalveluista (13%), terveystalvakuista (9%) ja työllisyyspalveluista (5%). Edellisvuoteen verrattuna laskua julkisen palvelujärjestelmän ohjausluvuissa on nähtävissä työllisyyspalveluista tulleissa ohjauksissa, mikä vuonna 2024 oli 9%. Ja vaikka oppilaitokset olivat yksittäinen suurin julkisen palvelun ohjaustaho, on myös oppilaitoksista tulleet ohjaukset laskeneet edellisvuoteen verrattuna, kun muutaman edellisvuoden trendi on ollut kasvava.

Olohuone-toiminta ja nuortentalo Katutaso Jyväskylä

Olohuone -toiminnassa ja Jyväskylän nuorten Katutason toiminnan piirissä on vuoden 2025 aikana ollut 1371 nuorta. Lisäksi 110 vapaaehtoista on osallistunut Olohuoneen toimintaan tarjoamalla nuorille esimerkiksi läksyäpua ja osallistumalla Jyväskylän nuorten Katutasolla leireihin ja avoimeen toimintaan. Vuoden aikana toteutuneita kohtaamisia on ollut 16 586.

Olohuone-toiminta Helsingissä on tavoittanut toimintansa alusta lähtien paljon nuoria. Olohuoneella käyvien nuorten joukko on heterogeeninen. Vuonna 2024 Suomesta turvapaikkaa haki 2 948 henkilöä, joista osa alaikäisiä (thl.fi). EUAA:n (Euroopan turvapaikkavirasto) 2024 analyysin mukaan Suomessa tehtiin 220 alaikäisen turvapaikkahakemusta, mikä oli 38 % vähemmän kuin 2023. (EUAA – Data Analysis of Unaccompanied Minors in 2024. Huolimatta turvapaikkahakemusten määrän laskusta, vuonna 2025 toimintaan tuli joka viikko uusia nuoria, noin 100 uutta nuorta vuodessa.

Olohuoneella pyritään vastaamaan nuorten tarpeisiin sitä mukaa, kun niitä nousee. Suurimmat tarpeet ovat alusta asti kohdistuneet läksytukeen, vapaa-ajan toimintaan, keskusteluun ja yhteisöön kuulumiseen. Työnhaku ja arjen asioiden hoito vaativat myös rinnalla kulkevaa apua. Lisäksi asumiseen, työelämäoikeuksiin ja yhteiskunnallisiin ja ajankohtaisiin ilmiöihin liittyvät asiat näkyvät Olohuoneella. Nuoret kaipaavat paikkoja, joissa tavata muita ihmisiä. Nuorten aikuistuuessa tarpeitakin tulee

lisää. Osa nuorista on saanut Suomen kansalaisuuden ja armeijainfot ovat ajankohtaisia. Nuorten puolisoita on tullut Suomeen ja nuoret kaipaavat tukea parisuhteeseen ja perheen perustamiseen. Mielen hyvinvointiin liittyvät teemat ovat viime vuosina olleet erityisen ajankohtaisia.

Monen Olohuone-toimintaan osallistuvan kohdalla haasteena on se, että he viettävät vapaa-aikansa pääsääntöisesti yksin kotona. Heillä ei lähtökohtaisesti ole sosiaalisia verkostoja, ihmisiä, joita tavata, tai paikkoja, jonne mennä. Suomalainen yhteiskunta saattaa olla heille vieras, ja he tarvitsevat tukea siellä navigointiin. Koulunkäynti tuo monelle nuorelle rytmiä arkeen, mutta erityisesti loma-ajat ovat raskaita nuorille. Nuorten elämäntilanne on monella tapaa erityisen kuormittava. Heillä on traumahistoriaa, huoli lähtömaahan jääneestä perheestä, vaikeuksia koulussa, kielitaidottomuutta, jaksamattomuutta, uniongelmia ja muita arjenhallinnan pulmia.

Työnhaku on yhä useammalla nuorella käynnissä, kun osa nuorista on jo valmistunut ammattiin. Siinä he kaipaavat neuvontaa ja ohjausta. Olohuoneen kävijämäärä on jatkuvasti nousussa ja nuorten tarpeet kasvussa. Aikuistumisen tuen yläikäraja tippui 25 vuodesta 23 vuoteen (06/2024). Yhä useampi nuori on tipunut pois julkisen sektorin tarjoamasta aikuistumisen tuesta. Tämä näkyy jo nyt Olohuoneella, sillä enenevässä määrin nuorilla on isoja ongelmavyhtejä, mm. velkaantumista tai vaarana joutua asunnottomaksi.

**Matalan kynnyksen
toiminta tavoitti 1371 nuorta
ja kohtaamisia kertyi yli
16 500 vuonna 2025.**

Vuoden 2025 nostoja:

VAMOS MIELI

Vamos Mieli -hanke (STEA 2023–2025) tuli päätökseen Vantaalla joulukuussa 2025. Hanke oli Diakonissalaitoksen Vamoksen ja MIELI ry:n yhteishanke, jonka tavoitteena oli kehittää monikulttuurisille nuorille ja nuorille aikuisille suunnattua, mielenterveystaitoja tukevaa valmennusta. Hankkeen aikana nuorille järjestettiin yksilö- ja ryhmämuotoista valmennusta, pidettiin maahanmuuttajavanhemmille suunnattuja keskustelu- ja koulutustilaisuuksia sekä koulutettiin ammattilaisia ja vapaaehtoisia kulttuurisensitiivisestä mielen hyvinvoinnin tukemisesta. Hanketiimin koostama käsikirja ja verkkokurssi.

PYSÄKKI

Pysäkki-hanke (STEA 2024–2026) Lahdessa tarjoaa uudenlaista tukea päihteitä käyttäville nuorille. Kohderymänä ovat 18–29-vuotiaat päijäthämäläiset nuoret, jotka oireilevat päihteillä lievästi tai keskivaikeasti, eivätkä päihteiden käytön vuoksi pysty täysimääräisesti hyötymään palveluista itsenäisesti. Nuorten sitoutuminen toimintaan on ollut hankkeessa yksi keskeisistä haasteista. Vuonna 2025 yksilövalmennukseen on osallistunut 50 nuorta. Lisäksi kokonaisuuteen kuuluu tuetun vapaaehtoistoiminnan ryhmä sekä päiväkirjaryhmä, joissa on ollut yhteensä 78 osallistumista. Hankkeen tuotokset valmistuvat vuonna 2026. Tulossa on nuorten tuottama ja heidän ääntään ja kokemuksiinsa esille nostama visuaalinen päiväkirja, joka kuvaa miltä palvelupolut näyttävät, kun päihteet liittyvät nuoren elämään.

NEUROPOP

Oulun Vamoksessa käynnistyi huhtikuussa ESR+ rahoitteinen NeuroPop -hanke, jossa tavoitteena on edistää nepsy-nuorten hyvinvointia, opinnoissa ja työelämässä pysymistä sekä opintoihin ja työelämään siirtymistä vahvistamalla tukirakenteita ja tuen muotoja sekä tarjoamalla ajantasaista tietoa läheisille ja ammattilaisille. Lisäksi hankkeessa kiinnitetään huomiota inklusiiviseen, neuroystävälliseen ympäristöön ja toimintatapoihin. Neuromoninaisuus on rikkaus, jolla on vielä paljon tunnistamatonta potentiaalia koko yhteiskunnalle.

WAY TO WORK

Way to Work -hanke (ESR+ 2024–2026) vastaa valmennuksen keinoin vieraskielisten nuorten aikuisten työllistymisen haasteisiin tukemalla työttömiä ja työvoiman ulkopuolella olevia nuoria. Hanke on suunnattu 18–35-vuotiaille vieraskielisille nuorille ja nuorille aikuisille. Vieraskielisyydellä tarkoitetaan, että valmennusta tarjotaan henkilöille, joiden äidinkieli tai kotikieli ei ole suomi tai ruotsi. Hanketta toteutetaan tiiviissä yhteistyössä pääkaupunkiseudun sekä Lahden seudulla toimivien yritysten kanssa, joilla on haasteita työvoiman saatavuudessa. Ratkaisuja kohtaanto-ongelmaan ja monimuotoisuuden tukemiseen kehitetään yhteiskehittämisen avulla yhdessä työnantajien ja hankkeen asiakasnuorten kanssa. Way to Work -hanketta toteutetaan Vantaan, Espoon ja Lahden Vamoksissa.

VAMOS CAREER

Vamos Career (ESR+ 2023–2025) oli Euroopan unionin osarahoittama hanke, jonka tavoitteena oli vahvistaa 16–35-vuotiaiden maahanmuuttajataustaisten ja paikallisten nuorten asemaa työmarkkinoilla Kuopiossa ja Siilinjärvellä. Hanke vastasi nuorten työllistymisen rakenteellisiin haasteisiin, kuten rajallisiin ammatillisiin verkostoihin, vähäiseen työelämäntuntemukseen ja työnhaun käytännön osaamisen puutteisiin, tarjoamalla yksilöllistä ja kokonaisvaltaista tukea työllistymisen eri vaiheissa. Tukea annettiin työnhaun käynnistämiseen, osaamisen tunnistamiseen ja sanoittamiseen, työnhakudokumenttien laatimiseen, työhaastatteluihin valmistautumiseen sekä työpaikkoihin kiinnittymiseen ja työssä pysymiseen.

Toiminnan ytimessä olivat yksilö- ja ryhmävalmennus, palveluohjaus sekä työelämäyhteyksien vahvistaminen yhteistyössä alueen työnantajien kanssa. Hankkeessa kehitettiin ja pilotoitiin toimintamalli, joka yhdistää nuoren henkilökohtaisen valmennuksen, työelämätaitojen vahvistamisen ja työnantajayhteistyön sekä tukee yhdenvertaisia ja monimuotoisia rekrytointikäytäntöjä. Lisäksi tuotettiin käytännönläheinen käsikirja nuorille ja työnantajille, jotta hankkeessa kehitetyt toimintatavat olisivat hyödynnettävissä myös hankkeen päättymisen jälkeen. Vamos Career -hanke rakensiltoja nuorten ja työnantajien välille | Diakonissalaitos

JALKAPARI

Jalkapari – Yhteistyöllä osallisuuteen (ESR+ 2024–2027) tarjoaa tukea erityisen haasteellisessa tilanteessa oleville, monipalvelutarpeisille alle 30-vuotiaille päijät-hämäläisille nuorille. Hankeaika työstetään ja pilotoidaan Vertaisena nuoren tukena- toimintamalli. Mallissa vertaisohjaajan työpanos sijoittuu kohderyhmän nuorten toimintaympäristöön. Vertaisohjaaja kutsuu nuorta aktiiviseen osallisuuteen ja ikätasoiseen sosiaaliseen kanssakäymiseen tavoitteellisen valmennuksen, yksilöllisen vertaisohjaajan työskentelyn ja aktivoivan vertaisryhmätoiminnan kautta. Vertaisohjaaja työskentelee tiiviissä yhteisteistyössä yhteistyössä sote-ammattilaisten kanssa, joille yhteistyön malli tarjoaa lisätyökalun oman työn vaikuttavuuden tueksi.

Vuonna 2025 hankkeessa työskenteli kaksi kokoaikaista valmentajaa, jotka toteuttivat intensiivistä yksilövalmennusta nuorten kanssa. Samanaikaisesti valmentajalla on valmennuksessa 18–25 nuorta. Kokonaisuudessaan hankkeen aikana on tavoitettu noin 70 nuorta. Tapaamiset sovittiin aina yksilökohtaisesti nuorten kanssa niiden ollessa tiheimmillään viikoittaisia sisältöjen vaihdellussa mm. motivoitikeskusteluita opintohakuun. Verkostotyötä nuorten asioiden edistämiseksi tehtiin muun muassa sosiaalipalveluiden ja erikoissairaanhoidon kanssa.

HIMA

Nuorisoasuntoliiton, Vamos Helsingin ja Pääkaupunkiseudun Nuorisoasuntojen HIMA-hankkeessa (STEA 2023–2025) kehitetty työparimalli toi kahden samanaikaisen ammattilaisen kokonaisvaltaisen tuen nuoren arkeen. Kotiin jalkautuvassa työparityössä pystyttiin käsittelemään asumista, arjen taitoja, mielenterveyden kysymyksiä ja työ-/opintopolkua rinnakkain, jolloin arjen tilanteet näkyvät oikeassa ympäristössä. Hankkeessa luotu tehtäväkirja kokoaa materiaaleja nuorille liittyen hyvinvointiin, läheissuhteisiin sekä muutosta asumiseen. HIMA Tehtäväkirja 2025.

VERTAISTUELLA VAHVEMMAKSI

Vertaistuella vahvemmaksi (ESR+ 2023–2026) –hanke Rovaniemellä loi hankkeen aikana ammattilaisille koulutuspaketin läheisten merkityksellisyydestä nuorten palveluissa. Hankkeessa luotiin toimintaohjeita läheisten mukaan ottamiseen nuoren kanssa työskennellessä sosiaali- ja hyvinvointipalveluissa.

RADIKAALISTI SOVUSSA NUORILLE

Radikaalisti sovussa nuorille –hanke on osa samanimistä Diakonissalaitoksen strategiaohjelmaa. Hanke kokoaa ja tarjoaa tietoa yhteiskuntavastaisuudesta ja radikalisoitumisesta sekä niihin liittyvistä ajankohtaisista ilmiöistä nuorten ja läheisten sekä heidän kanssaan työskentelevien ammattilaisten keskuudessa. Hankkeessa kehitetään pilottina Vantaalla ja Oulussa oppilaitosyhteistyötä ja keinoja radikalisoitumisen ennaltaehkäisemisessä ja yhteiskuntarauhan vahvistamisessa. Nuorten yhteisöissä kaikki yhteisön jäsenet nähdään aktiivisina toimijoina väkivaltaa ehkäisemässä.

KIUSAAMISEN VASTAINEN TYÖ ROVANIEMELLÄ

Vamos Rovaniemellä on tehty tiivistä yhteistyötä paikallisen BRP-kelkkatehtaan kanssa. Vuonna 2025 Vamos sai lahjoituksen BRP:ltä paikallisten nuorten tukemiseksi ja sillä on vahvistettu kokemusasiatuntijuutta nuorten ryhmätoiminnassa. Yhteistyö huipentui kesällä 2025, kun Rovaniemeltä päästiin osallistumaan Norjan Stavangeriin World Anti-Bullying Forumiin. Tilaisuudessa verkostoiduttiin kansainvälisesti muiden kiusaamisen vastaista työtä tekevien kanssa ja kuultiin kiusaamiseen liittyviä tutkimustuloksia.

TÄYDEN KYMPIN VUOSI

Kuopiossa juhlittiin Vamos Kuopion 10-vuotistaivalta 23.5.2025 Kuopion Muotoiluakatemiolla. Juhlapuhujana tilaisuudessa toimi Nuorisotutkimusseuran vastaava tutkija ja Tampereen yliopiston dosentti Tomi Kiilakoski, joka toi puheessaan esiin ajankohtaista tutkimustietoa nuorten hyvinvoinnista ja yhteiskunnallisesta asemasta. Tilaisuudessa mukana oli lisäksi Vamoksen nuoria, työntekijöitä, yhteistyökumppaneita sekä Diakonissalaitoksen konsernin toimitusjohtaja Olli Holmström, yleishyödyllisen toiminnan johtaja Maija Hyle ja Vamos-toiminnasta valtakunnallisesti vastaava palvelualuejohtaja Leena Mannonen. Päivä oli tunteikas nostalginen ja sen aikana saatiin kuulla hienoja puheita, nautittiin nuorten upeista laulu- ja soittoesityksiä sekä videoista.

Turussa kymmentä vuotta juhlittiin 15.5.2025 yhdessä yhteistyökumppaneiden, paikallisten yrittäjien ja nuorten kanssa. Tuhannet turkulaisnuoret ovat saaneet suunnan ja toivoa elämäänsä Dia-

konissalaitoksen Vamos-nuortenpalvelun tuella. Turussa Vamos on ollut nuorten vierellä jo kymmenen vuoden ajan – silloin, kun suunta on ollut hukassa, usko itseensä heikko tai elämäntilanne muuten haastava.

Kummiperhetoiminta 10 vuotta. Kummiperhetoiminta käynnistyi Diakonissalaitoksella kymmenen vuotta sitten. Kriisin keskellä syntyneestä ideasta on kasvanut kiinteä osa monen nuoren ja perheen arkea. Vuosikymmenessä Kummiperhetoiminta on yhdistänyt yli 300 yksin Suomeen tullutta nuorta ja perhettä. Kummiperhetoiminnassa erilaiset kulttuurit ja tavat elää kohtaavat ja kehittyvät yhdessä. Haasteista huolimatta hyvät tarinat ja merkitykselliset kohtaamiset ovat toiminnan ytimessä. Tilaisuutta juhlittiin alppikadulla Auroran olohuoneessa 27.10.2025. Mukana juhlimassa oli kummeja, nuoria, verkostokumppaneita. Tilaisuudessa kuultiin nuorten ja kummien kokemuksia, nautittiin Eastern Melodies -musiikkiesityksestä sekä nautittiin herkuista.

Vamos Kuopion tiimi juhli 10-vuotista taivaltaan Kuopion Muotoiluakatemiolla – vuosikymmen nuorten rinnalla kulkemista ja polkujen vahvistamista.

Tulokset ja vaikuttavuus

Vuonna 2025 valmennukselliseen toimintaan osallistuneista nuorista 1274 nuorta päätti palvelussa. Heiltä on kerätty elinolojen ja koetun hyvinvoinnin muutostietoja valmennuksen alkaessa ja päättyessä. Koonti on tehty näiden tietojen pohjalta.

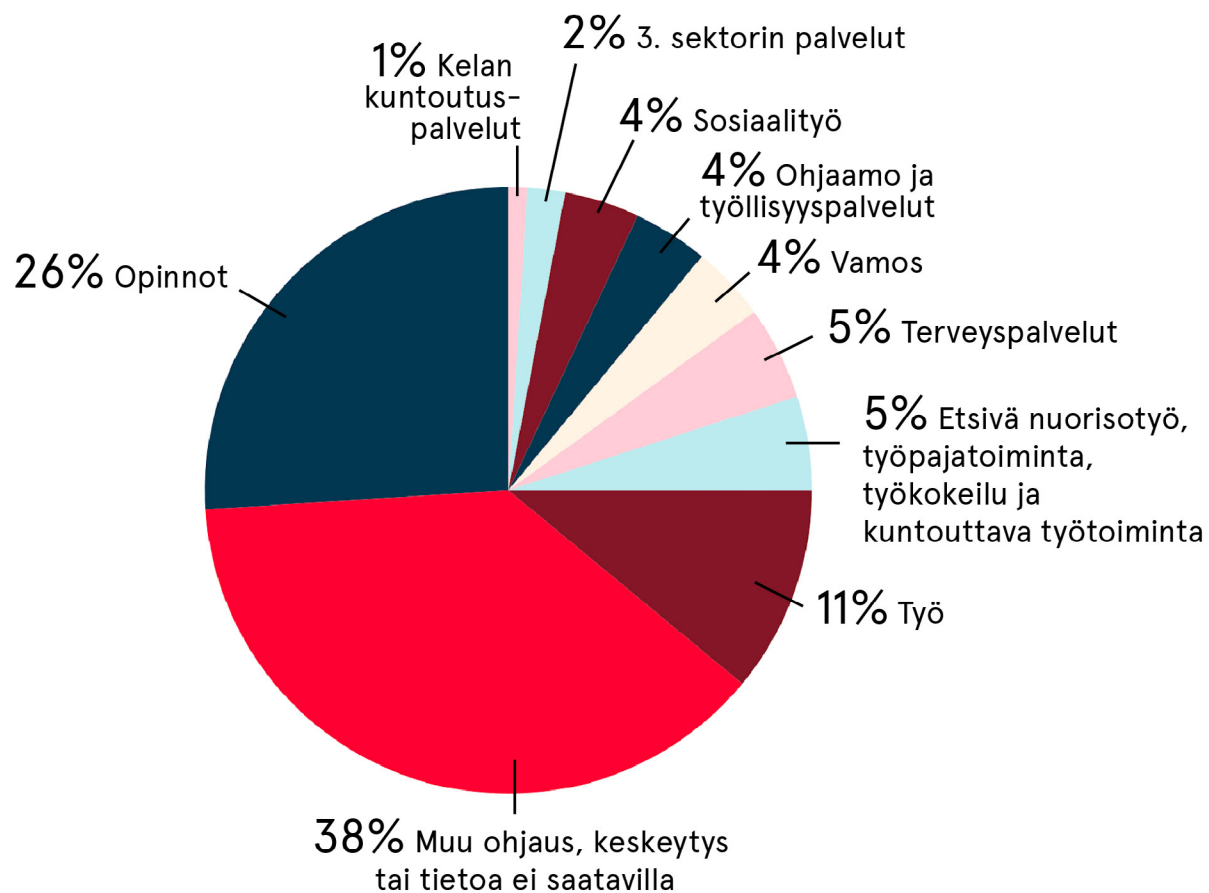
Pirkanmaan hyvinvointialueen sosiaalinen raportti (2025) tuo esiin, kuinka köyhyys heikentää nuorten toimintamahdollisuuksia, osallistumista ja tulevaisuuden suunnittelua. Talousongelmat näkyvät nuorilla muun muassa velkaantumisenä, opintojen keskeytymisriskinä ja mielenterveyden kuormittumisena. Raportissa korostetaan tarvetta mm. talousneuvonnan lisäämiselle, eri viranomaistahojen väliselle paremmalle yhteistyölle sekä matalan kynnyksen palveluille. (Suksi-Koivisto & Ylistalo, 2025)

Nuorten lisääntyvä köyhyys on näkynyt myös Vamoksen toimintaan osallistuneiden nuorten keskuudessa. Tavoitteellisella työskentelyllä on pyritty vaikuttamaan ilmiöön ja keskeisimmät tulokset liittyvät nuorten siirtymisiin työ- ja koulutuspoluille sekä muutoksiin nuorten ensisijaisessa toimeentulossa. Valmennuksessa päättäneistä nuorista työ- ja koulutuspoluille siirtyi 43 prosenttia ja tulottomana tai toimeentulotuella aloittaneista nuorista 44 prosentilla ensisijainen toimeentulo oli päättämistilanteessa muuttunut paremmaksi.

Aloitushetkellä työvoiman ulkopuolella olleista nuorista 29 prosenttia oli valmennuksen päättyessä siirtynyt työhön tai koulutukseen ja yli kolmannes oli ryhtynyt työnhakuun. Vaikutukset heijastuvat suoraan aloitus- ja päättämistilanteiden välillä tapahtuneeseen muutokseen ensisijaisessa toimeentulossa. Siinä missä aloitustilanteen ensisijainen toimeentulo oli 56 prosentilla tämän ryhmän nuorista sairauspäiväraha, toimeentulotuki tai he olivat täysin ilman ensisijaista toimeentuloa, oli päättämishetkellä vastaava luku alle 25 prosenttia.

Valmennus vahvisti nuorten siirtymistä työ- ja koulutuspoluille sekä paransi monen nuoren toimeentulotilannetta.

Kuvio 1: Vamoksen ohjaustulokset (%) vuonna 2025 (N=1274)

Vamos-palvelun päättäneistä nuorista puolet ohjautui työllisyys- ja koulutuspoluille (Kuvio 1). Nuorista 11 prosenttia työllistyi palkkatyöhön avoimille työmarkkinoille, 26 prosenttia jatkoi koulutukseen, ja loput työllisyyspolun löytäneistä työllistyivät tukitoimenpiteiden avulla (työkokeilu, työpaja ja kuntouttava työtoiminta). Opiskelijoiden osuus valmennuksen aloittaneiden osalta on lähes sama kuin edelliseen vuoteen verrattuna. Tuloksista onkin eroteltu, että aloitushetkellä työvoiman ulkopuolella olleista nuorista 29 prosenttia oli valmennuksen päättyessä siirtynyt työhön tai koulutukseen ja yli kolmannes oli ryhtynyt työnhakuun.

Nuorten työllistymisen helpottamiseksi on tehty monipuolista yhteistyötä yritysten kanssa. Tavoitteena on yhtäältä mahdollistaa nuorten työllistymisiä ja toisaalta lisätä nuorten ymmärrystä työelämästä ja erilaisista urapoluista sekä samalla lisätä työnantajien ymmärrystä nuorten työllistymisen haasteista. Erityisesti vieraskielisten työllistymiseksi on tehty yritys yhteistyötä Lahden, Turun, Pääkaupunkiseudun sekä Kuopion alueilla.

Työllistyneiden ja koulutukseen siirtyneiden määrä oli hyvin samassa suhteessa kuin vuoden 2024 luvut mutta valmennuksen keskeyttäneitä nuoria oli enemmän, jopa 38 prosenttia.

Syitä tähän on esimerkiksi se, että Vamoksessa on viime vuosina erityisesti kehitetty palveluita mielenterveyspalveluihin jonottaville sekä palveluviidakoon heikon toimintakyvyn vuoksi eksyneille nuorille.

Vamos-toiminnassa nuori etenee oman tilanteensa ja tavoitteidensa mukaan. Vuonna 2025 valmennusprosessien kesto vaihteli muutamasta kuukaudesta yli vuoteen, ja matalan kynnyksen toimintaan osallistuttiin joustavasti elämäntilanteen mukaan.

Yleinen yhteiskunnallinen kehitys heijastuu aina myös Vamos-toimintaan. Vuonna 2025 työttömien ja avoimien työpaikkojen määrää laski. Joulukuun lopussa alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli 43 000, mikä on 5 500 enemmän kuin edellisen vuoden joulukuussa. (Työllisyyskatsaus, joulukuu 2025). Myös Vamos-nuorista aiempaa hieman pienempi osuus siirtyi työ- ja koulutuspoluille.

Ilman peruskoulututkintoa Vamokseen tulleista 44 prosenttia siirtyi työhön tai koulutukseen, jolloin he siirtyivät tekemään peruskoulututkinnon loppuun. Peruskoulun suorittaneista 16 prosenttia siirtyi työhön tai koulutukseen sekä vähintään toisen asteen tutkinnon suorittaneista 24 prosenttia siirtyi työ- ja koulutuspoluille. Voidaan tulkita, että koulutusasteen noustessa siirtyminen työ- ja koulutuspoluille helpottuu.

Työmarkkinoiden käytettävissä olevista nuorista 26 prosenttia siirtyi työhön tai koulutukseen, kun vastaava luku oli 14 prosenttia niillä nuorilla, jotka tulivat valmennukseen tilanteesta, jossa olivat työn ja koulutuksen ulkopuolella, eivätkä olleet ilmoittautuneet työttömiksi työnhakijoiksi. Kun nuori on ilmoittautunut työttömäksi työnhakijaksi, hänellä on jo vahvempi toimintakyky kuin niillä nuorilla, jotka ovat työvoiman ulkopuolella.

Vamos-toiminnan vaikuttavuus näkyy erityisesti siinä, että lähes puolet valmennuksen päättäneistä nuorista ohjautui työllisyys- ja koulutuspoluille, vaikka yhteiskunnallinen työllisyystilanne on heikentynyt.

Kaikille Vamoksen nuorille ei ole palvelun päättyessä oikea-aikaista siirtymätyöhön, koulutukseen tai työllistymistä edistäviin toimenpiteisiin. Nuorilähtöisen työskentelyn tavoitteena on löytää nuoren omia tavoitteita tukeva tulevaisuuden polun seuraava askelma, johon nuori voi kiinnittyä. On havaittu, että pitkällä tähtäyksellä tämä tuo nuoren kannalta kestävä ratkaisun. Myöhemmin tapahtuva kiinnittyminen työelämään on pysyvämpää kuin tilanteessa, että nuori ohjattaisiin työelämään vastentahtoisesti ja liian vähillä resursseilla.

Vamos-valmennuksen pituus määrittyy osallistuvan nuoren yksilöllisen tarpeen mukaan. Vuonna 2025 valmennusprosessien kesto vaihteli muutamasta kuukaudesta yli vuoden kokonaisuuksiin, keskimääräisen keston ollessa noin kahdeksan kuukautta. Matalan kynnyksen avoimeen toimintaan nuoret osallistuivat joustavasti elämäntilanteensa mukaan – joko yksittäisille kerroille tai säännöllisemmin.

Vamos Mieli -hanke tuki nuoria mielenterveyden kysymyksissä ja tuotti ammattilaisille uusia materiaaleja, joista osa syntyi nuorten omasta kädenjäljestä.

Muutokset nuorten hyvinvoinnissa

Valmennuksen sisältö ja tavoitteet räätälöityvät nuoren omista lähtökohdista käsin. Koska kaikkien nuorten ensisijaisena tavoitteena ei ole palveluun tullessa siirtymä koulutus- ja työpoluille, on tärkeää tarkastella ohjaustulosten rinnalla muutoksia valmennukseen osallistuneiden nuorten hyvinvoinnissa. Nuoren aloitustilanne myös määrittelee, painottuuko valmennuksessa enemmän esimerkiksi psykososiaalinen tuki, jolla rakennetaan voimavaroja ja pohjaa myöhemmässä vaiheessa tapahtuville koulutus- ja työelämäsiirtymille. Tällöin valmennus voi etenkin sen alussa painottua esimerkiksi vuorokausirytmien löytymiseen ja arjenhallintaan tai tarvittavien sosiaali- ja terveystalviteiden piiriin hakeutumiseen.

Toipumistähti on Outcomes Star™ -menetelmän suomalainen versio, jota käytetään erityisesti sosiaali- ja terveystalviteiden työssä toipumisen ja hyvinvoinnin etenemisen arviointiin ja tukemiseen. Se kuuluu ns. Tulostähti-arviointivälineisiin, joista viisi on käännetty suomeksi. Yksi näistä on juuri Toipumistähti (Recovery Star). Toipumistähdessä tarkastellaan nuorten elämässä ja hyvinvoinnissa tapahtuvia muutoksia kymmenellä eri osa-alueella. Arviointi tuottaa laaja-alaista tietoa muutoksista nuorten elämässä valmennuksen aikana. Arviointia hyödynnetään Vamos-valmennuksessa vuorovaikutteisesti, ja se toimii myös tavoitteenasetannan välineenä, sillä se täytetään yhteistyössä nuoren ja hänen oman valmentajansa kanssa. Kutakin tähden osa-alueita arvioidaan asteikolla 1–10. Vamosin eri toiminnoissa se on ollut käytössä vuodesta 2017 alkaen.

2025 aikana Toipumistähdestä täytettiin kaksi tai useampi arviointia 405 nuoren kanssa. Kahden tai useamman arviointin välinen muutos kuvaa nuoren elämässä valmennuksen aikana tapahtuneita toimintakyky- ja hyvinvointimuutoksia. Suurimmat positiiviset muutokset näkyvät niillä elämäntilanteilla, mitkä nuoret kokivat heikoimpina Vamosiin tullessa. Aiempien vuosien mukaisesti, myös 2025 mielenterveyden osa-alueella oli suurin muutos keskiarvossa (+1,26). Lähtötasoltaan alhaisin arvo oli osa-alueella työ ja koulutus (keskiarvo 5.17) jossa valmennuksen myötä tapahtui +1.24 muutos keskiarvoon. Sen sijaan aiempien luottamus ja toivo (muutos keskiarvossa +1) sekä identiteetti ja itseluottamus (muutos keskiarvossa +1.07) muutokset ovat kuitenkin aiempia vuosia alhaisempia. Muun muassa Sitran sekä Lasten ja nuorten säätiön julkaisujen mukaan vuosi 2025 muodostaa selkeän käännekohdan suomalaisnuorten tulevaisuususkolle. Sekä Sitra että valtion viranomaiset korostavat, että heikentyvä nuorten tulevaisuusuhka uhkaa koulutus- ja työvalintoja, mielenterveyttä, demokraattista osallistumista ja koko Suomen pitkän aikavälin kehitystä. Nämä heijastuvat myös Tulostähti-aineiston muutostiedoissa.

Vuonna 2025 Diakonissalaitoksen eri palveluissa otettiin käyttöön yhteinen asiakaskokemuksen kysely. Kysely toteutettiin pulssimaisena, mikä mahdollisti vastaamisen mahdollisimman kattavasti eri aikoina toiminnassa mukana olleille osallistujille. Pulssimaisesti toteutettu kysely oli mahdollista pitää myös lyhyenä, jolloin myös siihen vastaaminen oli nopeaa ja sujuvaa. Yksittäiset kysymykset jaottuivat pääteemojen alle, joita oli mm.

turvallisuus, tarpeenmukaisuus, saatavuus, kohtaaminen, asiakaslähtöisyys sekä toimijuus ja osallisuus. Vamoksen toimintaan osallistuvilta nuorilta saatiin yhteensä 2517 erillistä vastausta. Asiakastyytyväisyyskyselyn vastausten perusteella 95 % Vamoksen toimintaan osallistuneista nuorista on kokenut saaneensa apua, kun on sitä tarvinnut. Palvelua koskeva keskittyväisyys tarpeenmukaisuutta, saatavuutta sekä asiakaslähtöisyyttä kohtaan oli kaikilla osa-alueilla 90 % tai enemmän. Erityisesti kokemus turvallisuudesta oli korkea keskittyväisyyden ollessa 94,2 %.

Yhteiskunnallinen hyöty ja kustannusvaikutukset

Vamoksen toimintaan osallistuminen on nuorelle aina maksutonta. Toiminta rahoitetaan muun muassa hanke- ja järjestöavustuksilla, hyvinvointialueiden ja kuntien ostoilla sekä Diakonissalaitoksen omalla rahoituksella.

Itsenäisyyden juhlavuoden lastensäätiö (Itla) teki Vamoksen toiminnasta vuonna 2021 vaikuttavuustutkimuksen, jossa rakennettiin analyysimalli Vamoksen yhteiskunnallisen hyödyn ja kustannusvaikutusten laskemiseen.

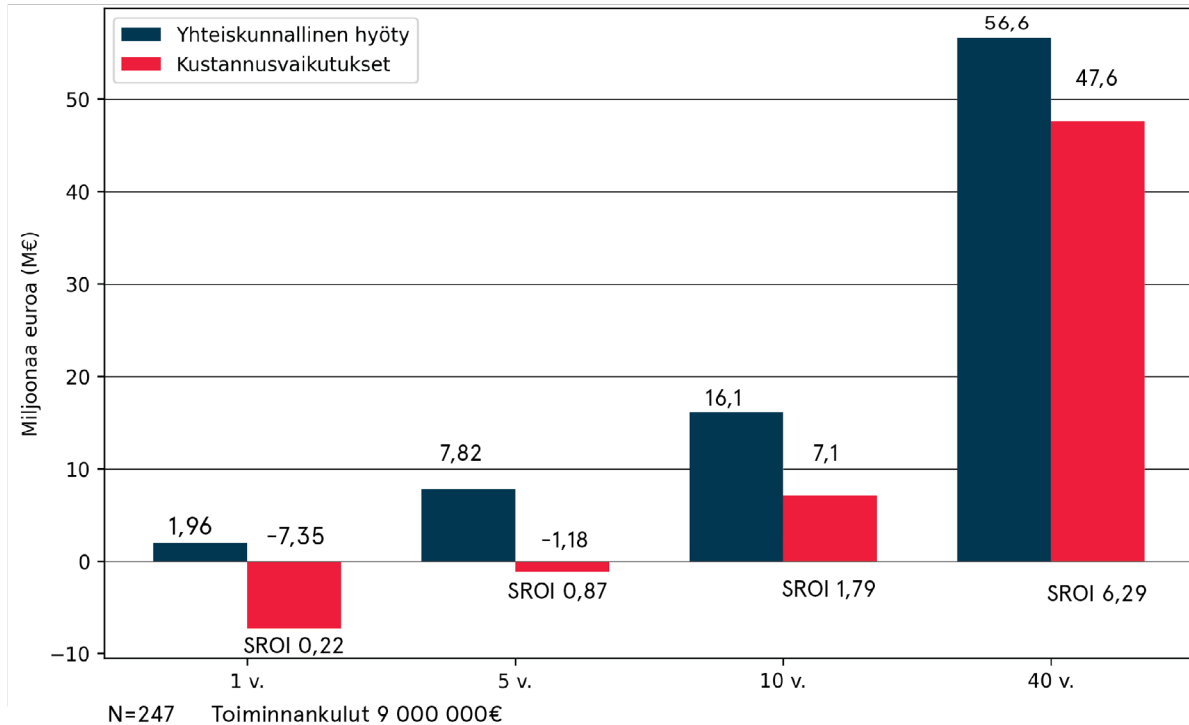
Analyysimallissa Vamos-palvelun vuosina 2017–2020 päättäneet nuoret (N=3 260) kaltaistettiin Kansallinen syntymäkohortti 1987-aineistosta (N=59 476) Vamos asiakasrekisteritietojen pohjalta Vamoksen aloitustilanteiden ja tarkastelujaksolla tapahtuneiden muutosten suhteen. Verrokki-interventiona käytettiin kuntouttavaa työtoimintaa.

Tässä yhteydessä yhteiskunnallisella hyödyllä tarkoitetaan kaasaantuneita taloudellisia vaikutuksia (vähentyneet tulonsiirrot ja lisääntyneet verotulot) julkishallinnolle elinkaaren yli verrokki-intervention päättymisen jälkeen koulutus- ja työllisyyspoluille ohjautuneilla nuorilla. Kustannusvaikutuksilla tarkoitetaan yhteiskunnallisesta hyödystä vähennettyjä toiminnan kustannuksia, joista muodostuu niin sanottu SROI-kerroin (Social Return on Investment). SROI-menetelmällä on arvioitu toiminnan kustannuksia ja vaikutuksia rahamääräisinä. Tässä laskelmassa yhteiskunnallinen hyöty on jaettu tarkastelujakson kulujen kanssa. Kuviossa 3 on esitetty yhteiskunnallinen hyöty ja kustannusvaikutukset Vamos-palvelussa vuonna 2025 olleiden nuorten osalta. Laskelmat perustuvat vuonna 2021 valmistuneeseen Itsenäisyyden juhlavuoden lastensäätiön (ITLA) tutkimukseen Vamoksen vaikuttavuudesta (Merikukka ym. 2021).

Nuorten hyvinvointi vahvistui valmennuksen aikana, ja lähes kaikki osallistujat kokivat saaneensa tarvitsemansa avun.

Vamos 2025

YHTEISKUNNALLINEN HYÖTY:

Kasaantuneet taloudelliset vaikutukset (vähentyneet tulonsiirrot ja lisääntyneet verotulot) julkishallinnolle elinkaaren yli verrokki-intervention päättymisen jälkehen koulutus- ja työllisyyspoluille ohjautuneilla nuorilla. (Vamos-nuortenpalvelun vaikuttavuustutkimus, ITLA 2021)

KUSTANNUSVAIKUTUKSET:

Yhteiskunnallisesta hyödystä vähennetty toiminnan kustannukset --> SROI-kerroin: SROI, Social Return on Investment -menetelmällä arvioitu toiminnan kustannuksia ja vaikutuksia rahamääräisinä. Laskelmassa yhteiskunnallinen hyöty jaettu tarkastelujakson kulujen kanssa.

Kuvio 3: Vamoksen yhteiskunnallisen hyödyn ja kustannusvaikutusten ennuste 2025 päättäneiden osalta (N=246)

Yhden henkilön osalta työllisyys- tai koulutuspolulle pääsy merkitsee 5 000–7 000 euron vuosittaista taloudellista hyötyä yhteiskunnalle lisääntyneinä tuloina ja vähentyneinä tulonsiirtoina ja muina kustannuksina. Kuten yllä olevasta kuviosta käy ilmi, Vamos-palvelusta saatava yhteiskunnallinen hyöty nousee jo ensimmäisen tarkasteluvuoden aikana 2,17 miljoonaan euroon, kasvaen merkittävästi pitkän aikavälin tarkastelussa.

Kustannusvaikutukset puolestaan jäävät ensimmäisen tarkasteluvuoden aikana -7,35 miljoonaan euroon, mutta kymmenen vuoden ajanjaksolla päästään tämän Itlan luoman laskentakaavan mukaisesti 7,1 miljoonan euron kustannusvaikutuksiin. Vuosina 2017–2022 kerätyn palvelussa päättäneiden aineiston perusteella kumulatiivinen yhteiskunnallisen hyödyn ennuste on 13–15 miljoonaa euroa vuodessa.

Yhteenveto ja johtopäätökset

Vuosi 2025 oli Vamos-toiminnalle kasvun, laajentumisen ja yhteiskunnallisen muutoksen vuosi. Toimintaan osallistui yhteensä 3791 nuorta, joista 2390 intensiivisessä valmennuksessa ja 1401 matalan kynnyksen Olohuone- tai Katutason toiminnassa. Vamos vastasi nuorten lisääntyvään tuen tarpeeseen erityisesti tilanteessa, jossa nuorten köyhyys, mielenterveyden haasteet ja työelämän epävarmuus korostuivat. Palvelu tavoitti laajasti koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevia nuoria, joista suuri osa eli arkea viimesijaisen sosiaaliturvan varassa tai vailla ensisijaista toimeentuloa.

Vamoksen vuoden 2025 toiminnasta voidaan tehdä se johtopäätös, että palvelulla on merkittävä rooli nuorten hyvinvoinnin, toimintakyvyn ja osallisuuden vahvistamisessa tilanteessa, jossa nuorten köyhyys, mielenterveyden haasteet ja palvelujärjestelmän kuormittuminen ovat lisääntyneet. Vamos tavoittaa juuri niitä nuoria, jotka ovat vaarassa pudota koulutuksesta ja työelämästä, ja pystyy tarjoamaan heille yksilöllistä, pitkäjänteistä ja matalan kynnyksen tukea, jota julkinen palvelujärjestelmä ei aina kykene tarjoamaan. Nuorten elinolot ovat usein heikkoja palveluun tullessa, ja huomattava osa heistä elää viimesijaisen sosiaaliturvan varassa tai täysin ilman ensisijaista toimeentuloa.

BRP-kelkkatehtaan lahjoitus vahvisti Vamos Rovaniemen kiusaamisen vastaista työtä. Yellow Day -kampanja nosti kiusaamisen teeman näkyväksi ympäri maailmaa.

Valmennuksen aikana tapahtuvat muutokset osoittavat, että kokonaisvaltainen tuki parantaa nuorten toimintakykyä ja elämäntilannetta merkittävästi. Toimeentulo kohentui lähes puolella niistä, jotka aloittivat valmennuksen tulottomina tai toimeentulotuella, ja työvoiman ulkopuolella olleista moni siirtyi koulutukseen, työhön tai aloitti työnhaun. Vaikka yhteiskunnallinen työllisyystilanne heikkeni vuonna 2025, Vamos onnistui edelleen ohjaamaan lähes puolet palvelun päättäneistä nuorista koulutus- ja työpoluille.

Hyvinvoinnin muutokset tukevat tätä kehitystä: nuorten kokemus omasta mielenterveydestä, toivosta, identiteetistä ja sosiaalisesta verkostosta vahvistui valmennuksen aikana. On myös selvää, että oikea-aikainen ohjaus ei aina tarkoita välitöntä siirtymää koulutukseen tai työelämään – monille nuorille tärkeintä on löytää realistinen ja kannatteleva seuraava askel, joka luo edellytykset myöhemmälle kiinnittymiselle. Tämä osoittaa, että yksilöllinen ja nuorilähtöinen työskentelymalli on perusteltu ja vaikuttava. Lisäksi vuoden 2025 aikana laajentunut Olohuone-toiminta sekä Katutaso-toiminta vahvistivat matalan kynnyksen palveluita ja tavoittivat erityisesti vieraskielisiä ja yksinäisiä nuoria, joiden sosiaaliset verkostot ovat ohuet ja jotka tarvitsevat turvallisen paikan arkeensa.

Vuoden aikana käynnissä olleet hankkeet osoittavat, että Vamos kykenee vastaamaan nopeasti muuttuviin yhteiskunnallisiin tarpeisiin, kuten mielenterveyspalveluiden ruuhkautumiseen, nepsy-nuorten lisääntyneeseen tuen tarpeeseen, vieraskielisten nuorten työllistymisen haasteisiin ja päihteiden käytön kasvuun. Laaja yhteistyö eri toimijoiden – julkisten palveluiden, yritysten

ja vapaaehtoisten – kanssa vahvistaa kokonaisuutta ja luo nuorille uusia mahdollisuuksia.

Kokonaisuutena Vamos tuottaa selkeää yhteiskunnallista hyötyä. Vaikuttavuustutkimusten mukaan toiminta vähentää pitkäaikaisia kustannuksia ja lisää nuorten työllisyyttä ja osallisuutta, mikä näkyy taloudellisena hyötynä jo ensimmäisten vuosien aikana. Tulokset osoittavat, että Vamos on olennainen osa nuorten tukiverkostoa ja sen olemassaolo on välttämätöntä tilanteessa, jossa nuorten hyvinvointi polarisoituu ja palvelutarpeet monimutkaistuvat. Toiminnan vaikuttavuus perustuu siihen, että nuoret kokevat tulevansa nähdyiksi, kuulluiksi ja aidosti autetuiksi. Se luo pohjan kestäväälle muutokselle heidän elämässään.

Vuonna 2025 Vamos osoitti olevansa keskeinen ja vaikuttava osa nuorten tukiverkostoa tilanteessa, jossa nuorten hyvinvointi polarisoituu ja palvelutarpeet kasvavat. Yksilöllinen, pitkäjänteinen ja matalan kynnyksen tuki vahvistaa nuorten toimintakykyä, parantaa toimeentuloa ja tukee kiinnittymistä koulutus- ja työpoluille. Toiminta tuottaa sekä inhimillistä että yhteiskunnallista hyötyä ja vastaa joustavasti muuttuviin tarpeisiin.

Lähteet

Asplund, Rita & Vanhala, Pekka (2014) Peruskoulutodistuksen varassa olevien nuorten polut työelämään – 2000-luvun alussa peruskoulunsa päättäneiden kokemuksia. [ETLA:n muistiot 23](#).

Happonen, K. & Kiilakoski, T. (toim.) (2025). Nuoruuden kolme vuosikymmentä. Nuorisobarometri 2024.

Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura & Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Hirschovits-Gerz, T., Heino, T., Laine, T. & Weckroth, N. (toim.) (2023). *Kohti laadukasta aikuistumisen tukea. Yhdessä aikuisuuteen – Elämässä Eteenpäin -hankkeen loppuraportti*.

Lehtonen, Jukka & Majlander, Satu & Sares-Jäske, Laura & Jehkoi, Aino & Luopa, Pauliina (2024) Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvien 8.- ja 9.-luokkalaisten hyvinvointi: [Kouluterveyskysely 2019–2023. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos](#).

Merikukka, Marko & Hartman, Maaria & Ristikari, Tiina & Hilli, Petri & Juutinen, Aapo & Keski-Säntti, Markus & Virtanen, Petri (2021) [Vamos-nuortenpalvelun vaikuttavuustutkimus, ITLA 2021](#)

Työ- ja elinkeinoministeriö (2025). [Työllisyyskatsaus, tammikuu 2025](#).

Suksi-Koivisto, K. & Ylistalo, R. (2025). [Lapsiperheköyhyyden ilmiöt ja havainnot Pirkanmaan hyvinvointialueella – Sosiaalinen raportti 2025](#). Pirkanmaan hyvinvointialue, Lasten, nuorten ja perheiden palvelulinja.

[Heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuusindikaattori-mittaa-osallisuuden-kokemusta](#).

Diakonissa-
laitos

Rohkeasti
ihmisarvon
puolesta

Alppikatu 2, 00530 Helsinki • www.diakonissalaitos.fi